

involves knowledge about the national and cultural peculiarities of the country.

The dominant component of a learning process depends on the stage determined by the leading type of educational activity. The first stage of foreign language learning is the obtaining of lexical and grammatical knowledge, the formation and development of appropriate lexical and grammatical skills and abilities. The next step is the development of speech skills in accordance with the programmed subjects.

At the present stage, a communicative approach is considered as a priority direction in the formation of foreign language skills. The Ministry of Education and Science of Ukraine, taking into account the increasing level of international activity, considers the application of this approach as the one that fully provides the necessary level of mastering a foreign language. The result of its implementation is the introduction of communicative-based education, the purpose of which is the formation of a foreign language communicative competence and its use in the dialogue of cultures of the world.

Formation of communicative competence is a cyclical process that has clearly defined features, and involves solving various tasks, the realization of which indicates the development of knowledge, skills and abilities of future specialists. This process is carried out on adaptive, communicative and analytical stages.

The process of formation of a communicative competence is aimed at achieving the goal, which combines the main goals of higher education at the level of requirements for professional preparation. Based on the tasks of training specialists, it is important to form communicative competence, taking into account the specifics of professional interests in accordance with the specialty.

Keywords: foreign language communicative competence, professional training, communicative-based teaching, communicative approach, learning process.

УДК: 378.147: 81 '25-051

Давидова Н. В.
старший викладач
*Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ*

СИСТЕМНИЙ ПІДХІД ДО ВИВЧЕННЯ ТЕРМІНОЛОГІЇ ПРИ ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ НЕФІЛОЛОГІЧНОГО ПРОФІЛЮ

У статті надається увага аналізу особливостей системного підходу до вивчення термінології при викладанні іноземної мови у вищих навчальних закладах нефілологічного профілю. Розглянуто теоретичні постулати та практичні можливості системного підходу, сучасні методики викладання, надані рекомендації що до опанування деяких прийомів навчання термінологічної лексики.

Ключові слова: системний підхід, постулат, термін, лексика, компетентність.

Постановка проблеми. Головною метою викладання іноземної мови в навчальних закладах нефілологічного профілю вважається оволодіння термінологічною лексикою як одним із засобів формування іншомовної професійної компетентності студентів. Це можливо при наявності особливого підходу до проблеми, незалежно від його назви, творчого і активного, розрахованого більш на практиків, які візьмуть найкраще з існуючих методик, підходів, методів та прийомів.

Метою статті є аналіз деяких теоретичних обґрунтувань, принаймні, системного підходу, а також пропозиції до втілення авторських методик.

До основних теоретичних постулатів системного підходу в будь-якій галузі знань належать:

1) виявлення залежності кожного елемента від його місця і функцій в системі, враховуючи, що властивості цілого невзводні до суми властивостей його елементів [1]. Можна враховувати як мету навчання;

2) аналіз того, наскільки поведінка системи обумовлена як особливостями її окремих елементів, так і властивостями його структур. Іншими словами взаємодія усіх елементів [1];

3) дослідження механізму взаємозалежності [1];

4) дослідження характеру ієрархічності системи [1];

5) забезпечення багатоаспектного охоплення системи [1];

6) аналіз динамізму системи [1];

7) порівнювальна характеристики систем [1];

Бажано зупинитися на дослідженні характеру ієрархічності системи. В нашому випадку – підпорядкування елементів низького рівня елементам вищого. Можна відокремити для розгляду 3 аспекти (граматичний, фонетичний та лексичний), які вивчаються як підсистеми. Граматичний та лексичний аспекти вивчаються як підсистеми більш високого рівня ніж фонетичний. В той же час їх взаємопов'язане функціонування нерозривне з 4 видами мовленнєвої діяльності (усним мовленням, аудіюванням, читанням і письмом), які можна розглядати як підсистеми іншомовної комунікації.

Оскільки ми будемо вживати терміни метод, методика, прийом, підхід, системний підхід, вважаємо за потрібне, нагадати їх визначення.

Методика – сукупність методів навчання, практичне виконання [7].

Метод – процес взаємодії між тим, хто навчає і тим, хто навчається, в наслідку якого, відбувається передача та опанування знань, вмінь та навичок, які передбаченні змістом навчання [7].

Прийом – спосіб виконання. Підхід – сукупність прийомів [7].

Системний підхід – напрямок наукового пізнання, основою якого є вивчення об'єкту як системи взаємопов'язаних елементів цілісного комплексу [3].

Розглянувши роботи прихильників системного підходу в навчанні іноземній мові, доцільно виявити базові принципи:

1) принцип опори на рідну мову;

2) введення, семантизація та тренування лексичного матеріалу відбувається на базі раніше вивченого;

3) опанування норм сполучення слів в реченні надає можливість задіювати

мовний синтез, самостійно будувати висловлювання;

4) принцип першочергового оволодіння доміантними одиницями мови, тобто вивчення найбільш частотної лексики;

5) паралельне опанування лексичного матеріалу в взаємозв'язку з граматичною системою мови;

6) першочергове розглядання дієслова, як організатора речення;

7) використовується велика кількість вправ.

Перший принцип, на нашу думку, визиває сумління, він достатньо суперечливий. Більшість практиків вважає за доцільне, навпаки, абстрагування від рідної мови, іноді порівняння. Другий принцип – базовий в класичній методиці викладання. Інші принципи теж ні нові.

Позитивно те, що автори цього підходу зовсім не претендують на нові принципи, а синтезують їх в окрему систему, призначення якої сприяти формуванню іншомовної компетентності. Будь-яка авторська методика представляє, перш за все, систему специфічно підібраних прийомів.

Пропонуємо переглянути низьку популярних методик викладання іноземної мови.

Класична методика – вивчення нової лексики та синтаксичних конструкцій, правил, читання та переклад текстів, письмові завдання з граматики та лексики, аудіювання тексту. Недолік – практично не наділялось часу на реалізацію вивченого, тобто на розвиток розмовних навичок.

Комунікативна методика – опір на розвиток розмовних навичок. Недолік – непорозуміння граматичних особливостей, багата кількість помилок у синтаксичних конструкціях.

Проектна методика – використовується раніше вивчений матеріал на практиці. Може використовуватися як додаткова для актуалізації раніше одержаних знань.

Тренінгова методика – надається теорія і відразу відпрацьовується на практиці.

Інтенсивна методика – надається велика кількість матеріалу за короткий строк. Не завжди досягає бажаного засвоєння наданого.

Пряма методика – безперекладна методика повного абстрагування від рідної мови. Продуктивно діє тільки у іншомовному середовищі.

Тобто, будь-яка методика, незалежно від методів та прийомів, має системний підхід як інструмент для вивчення іноземної мови. Теоретичні постулати залишаються однаковими, а принципи вар'їують залежно від мети навчання, аудиторії та кількості годин, призначених на даний курс. Навчання термінологічній лексиці не потребує якої небудь окремої методики викладання, воно міцно пов'язано з вивченням загальної лексики. Але є деякі особливості, які доцільно підкреслити і враховувати. Опанування фонетичного аспекту термінології, яка вивчається, передбачає формування навичок вимови та постанови правильного наголосу. В цьому аспекті важливо відпрацювання вміння користуватися словниками різного напрямку,

як звичайними так і електронними. Вважаємо недоліком деяких сучасних методик зневаження навичок читання транскрипції. Аудіювання тексту та окремих термінів є актуальним для постанови правильної вимови та опанування фонетичних особливостей має першорядне значення.

Мета вивчення морфологічного аспекту спеціальної лексики – досягти правильної ідентифікації основних частин мови по певним морфологічним ознакам, розуміння та дотримання узгодження мовних форм у мовленнєвому ланцюжку [2]. На лексичному рівні слухачам необхідно опанувати системні семантичні відношення та роль термінів у цій системі. Вивчення фразеологічного аспекту орієнтовано на запам'ятання сталих термінологічних словосполучень та особливостей їх функціонування в спеціальному тексті. Оволодіння термінологічною лексикою на синтаксичному рівні передбачає навчання студентів складанню словосполучень, простих та складних речень з використанням раніше вивчених термінологічних одиниць, а також формування навичок трансформації синтаксичних конструкцій. На рівні тексту студентам доцільно оволодіти навиками анотування та реферування, продуцирування зжятих текстів, тезисних планів. Корисні проектні види роботи. Одним з популярних є підготовка та проведення презентації. Викладач надає студенту рекомендації, а саме: мету презентації, на які важливі організаційні моменти звернути увагу, які кліше використовувати. Презентація надає можливість удосконалювати також комунікативну практику, аудіювання професійного напрямку. Презентація може використовуватися викладачем як на першому етапі навчання юридичній термінології так і на більш складних етапах опанування тексту. Доцільно використовувати такі різновиди роботи: введення нових термінів, їх роз'яснення, ілюстрація прикладів; контроль порозуміння нових термінів в реченнях з аудіотексту з використанням візуалізації; відпрацювання техніки читання на прикладах найбільш важких в звуковому пред'явленні речень; робота з найбільш складними граматичними структурами тексту, їх ідентифікація, актуалізація видочасових форм; тематичне групування термінів; структурний підбір термінів; постановка різноманітних питань.

Як ми бачимо, презентація активізує знання на всіх рівнях мовної системи. Важливе місце при вивченні термінології надається аналізу та перекладу спеціального тексту. Звісно, що для фахівця будь якого профілю при вивченні літератури з фаху головною метою є отримання максимально-точної, потрібної різноманітної інформації. Фактично її несуть всі елементи тексту. Якщо текст має фаховий напрямок, найбільше значеннєве навантаження несуть терміни. Слід звернути увагу, що найбільш швидкий спосіб перекладу для пошуку загальної інформації – за допомогою ключових слів. В фаховому тексті термін і є таким ключовим словом. Відомо, що склад лексики зумовлюється специфікою функціонального стилю. Терміни мають велике значення в передачі наукової інформації з максимальною точністю. При аналізі юридичного тексту, на перший погляд, очевидно перенавантаження текстів термінами-іменниками, але при підрахунку

виявляється, що зустрічаються і терміни-прикметники – для точного опису властивості, якості, а також терміни-дієслова. Разом з інформацією про дії, процеси і т.п. виявляється необхідним уточнити якості, характеристики, властивості. Для цієї мети використовуються однозначні терміни-прикметники і дієприкметники з високим коефіцієнтом інформативності, місткості і точності: „I think this is just punishment bearing in mind the seriousness of the crime. The executor is the person appointed to “execute” the will, that is to give effect to the wishes expressed in the will by testator (англ.)”

Вживання складних термінів-прикметників в юридичному тексті переслідує одночасно декілька мет: семантичну - «розвантажити» або доповнити іменник, а також для «економії» додаткового речення, тобто як засіб конденсації значення, а головне, в цілях точного опису юридичних понять. Цікаво відслідити, яким чином прикметник здатний «розвантажити» іменник, узяти на себе значну частину інформації, точніше охарактеризувати ім'я, щоб уникнути яких-небудь недомовок і, таким чином, викликати швидку реакцію з боку читача. Характеризуючи іменник “trial” (процес) за допомогою прикметника, ми тим самим робимо нашу інформацію про процес більш ємної, конкретної, технічно точної. Термін-прикметник інформує, викликаючи комплекс уявлень, про те, як відбувається судовий процес: „The trial must be just honest and lawful. The defendant has a right to a fair trial. The security system will be reviewed after a three-month trial period (англ.)”. Всі подібні прикметники несуть інформацію, тісно пов'язану з науковими дослідженнями в галузі юридичної науки. Вище ми констатували, що терміни-дієслова в аналізованому термінологічному матеріалі складають невеликий процент. Ми підтримуємо думку про можливість вживання різних частин мови, зокрема дієслів, у функції термінів, тобто як виразників термінологічного поняття дії. Що диференціює термін від слова загальнолітературного вживання? Перш за все, термін характеризується більшою конкретністю, більшою вузькістю значення, тобто «такі слова, які однозначно називають поняття даної дисципліни, не викликаючи ніяких асоціацій з іншими шарами словарного складу». В процесі роботи з терміном можна застосовувати як ознайомлювальне так і пошукове читання, що й надалі стане студентам в нагоді під час роботи з іншомовними текстами, які потрібні в їх фаховій діяльності. При перекладі терміна має сенс спочатку здогадатися про значення терміну к контексту. Корисною є робота з підбору термінологічних синонімів та антонімів, знаходження похідних термінів. Бажано наділити увагу перекладу складних термінів – словосполучень, акцентуючи увагу, на послідовності перекладу термоелементів. Велика кількість термінів цілком виправдана в літературі, призначеній для фахівців, з метою виключити всі можливості неоднозначного розуміння, до того ж терміни несуть в собі більшу інформацію, ніж звичайні слова. Саме тому переклад тексту та аналіз терміну мають займати свою нішу в системі підходу до розвитку іншомовної професійної комунікації.

В рамках системного підходу до вивчення термінологічної лексики необхідно розглянути фразове дієслово, яке теж може бути терміном в

спеціальному тексті. Фразове дієслово визначається як ідіоматичне сполучення дієслова та прийменника (cry over something), дієслова та відокремленої частки (run up the flag, run the flag up), дієслова та невідокремленої частки (run up a debt), або подвійного сполучення дієслова з часткою та прийменником (face up to problems). Фразові дієслова широко використовуються як в письмовому так і в усному мовленні. Вони присутні в різних функціональних стилях і є типовими та характерними сполученнями для сучасної англійської мови. В більшості робіт при семантичному розгляданні фразових дієслів пропонується перелік декількох десятків значень. Враховуючи особливості фразових дієслів в англійській мові, можна сказати, що такий перелік має на увазі безлімітну кількість значень. При системному підході до навчання термінології доцільно розглядати фразові дієслова як мовні одиниці з мотивованим значенням на відміну від їх традиційного віднесення до немотивованих фразеологізмів. Створення фразових дієслів має закономірний характер, який базується на метафоричному сприйняттю значення постпозитивного компоненту, що дозволяє класифікувати фразові дієслова з точки зору їх семантики. Зв'язок між різними значеннями фразових дієслів системно розглядаємо як проявлення так називаємої «орієнтаційної метафори», яка грає значну роль в формуванні концептуальної системи людини. Семантичні структури відображають не тільки зміст ситуацій, но і те, як організован і сприйнят цей зміст. Важливо розглядати фразові дієслова не в периферійній системі мови, а в центральній. Таким чином, кожне значення може створювати одне або декілька нових. Таким чином, в семантичній структурі фразового дієслова можна відокремити різні групи значень, які можуть бути як загальними так і термінами. Багата кількість фразових дієслів використовується не тільки в розмовній мові, але стали невід'ємною частиною мови юриспруденції, економіки, наукових журналів та газет. Доцільно зробити акцент на те, що велика кількість фразових дієслів трансформуються з одного стилістичного пласта в інший.

У статті проаналізовано особливості навчання термінології, які доцільно підкреслювати і враховувати при опануванні фахового тексту. Системний підхід розглядається як авторський комплекс об'єднання елементів сучасних методик та інноваційних технологій з метою досягнення максимальних результатів навчання терміну як головному засобу іншомовної професійної комунікації.

Бібліографічні посилання

1. Арнольд И. В. Лексикология современного английского языка. М.: Высшая школа. – 1973 – 300с.
2. Дьяков А. С. та ін. Основи термінотворення: семантичні та соціолінгвістичні аспекти. М.: Вища школа. – 2005 – 140с.
3. Камянова Т. Г. Успешный английский. Системный подход к изучению английского языка. М., 2012.
4. Кияк Т. Р., Куделько З.Б.- К.: Вид. Дім. „К.М. Академія”. – 2010 – 117с.
5. Lehrer A. Semantic Field and Lexical Structure. Amsterdam., – 2017–293р.

6. Marchand H. The Categories and Types of Present-Day English Word – Formation. Munchen: Reck. – 2012 – 545p.

7. Википедия <http://ru.wikipedia.org>

Davydova N. V. System approach to study of terminology in the prevention of foreign language in higher educational staff of non-philological profile.

This article is devoted to the system approach peculiarities in terminology study. Theoretical postulates and system approach practical possibilities, modern foreign languages teaching methods are under consideration.

Keywords: system approach, peculiarities, terminology, postulates, methods.

УДК: 378.147: 81'25-051

Декусар Г. Г.
старший викладач
*Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ*

**ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ ВИКЛАДАННЯ
ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В КОНТЕКСТІ КОМПЛЕКСНОГО ПІДХОДУ
В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ НЕМОВНОГО ПРОФІЛЮ**

У статті надана узагальнена характеристика інноваційних методів та технологій викладання іноземної мови у вищому закладі освіти немовного профілю. Зроблено акцент на необхідності впровадження комплексного підходу при використанні інноваційних методів викладання. Доведено ефективність використання новітніх технологій викладання іноземної мови у процесі навчання.

Ключові слова: інноваційні методи та технології викладання, комплексний підхід, технологія веб-квестів, кейс-технології, технологія бінарних занять, метод проектів, платформа Moodle.

Постановка проблеми. Мінливі реалії сучасного світу вимагають таких же змін в освітніх системах. Тому тема інновацій стає важливою для всієї системи освіти, що зокрема відноситься і до методів викладання іноземної мови. Нажаль, система освіти на даному етапі займає «наздоганяючу позицію» по відношенню до економіки, техніки, технологій, хоча освіта повинна прогнозувати майбутню діяльність спеціаліста та підготувати його до цієї діяльності [5]. Сучасна методика викладання іноземних мов пропонує нам широкий вибір концепцій навчання, методів та технологій – як традиційних так и новаторських. Розробники навчальних програм та педагоги віддають перевагу тим або іншим методам в залежності від цілей навчання, контингенту студентів, тривалості та інтенсивності навчального курсу та інших умов. При цьому кожен із методів навчання має свої переваги та недоліки, а успішність їх використання залежить від конкретних цілей та умов навчання. Потрібне оптимальне співвідношення традицій та інновацій, комплексне поєднання різноманітних технологій та